

Sosyal Sorumluluk Projelerinde Görev Almanın Sosyal Öz-Yeterliğe Etkisi

The Effect Of Taking A Position In Social Responsibility Projects On Social Self-Efficacy

Sibel ALTINTAŞ¹, Sevim ÇELİK², Özge UÇAR³

ÖZ

Araştırmamızda, lisans öğrencilerinin sosyal sorumluluk projelerinde görev almaları ile empatik öz-yeterlik ve sosyal öz-yeterlikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlandı. Tek gruplu ön test-son test desende yarı deneysel bir araştırmadır. Bir devlet üniversitesinin farklı lisans programlarında sosyal sorumluluk projesi derslerine kayıtlı 82 öğrenci ile Nisan 2022- Haziran 2022 tarihleri arasında yapıldı. Ders kapsamında öğrencilerin, randomize olmayan şekilde 6-7 kişilik gruplara dağıtılması ve sosyal sorumluluk projesinde görev almaları sağlandı. Veriler, Katılımcı Tanılama Formu ile Algılanan Empatik Öz-Yeterlik ve Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeği aracılığıyla toplandı. Öğrencilerin %51,2'si erkek ve yaş ortalaması 20,52±1,41 idi. %41,5'i mühendislik bölümünde okumakta ve %75,6'sı ikinci sınıf öğrencisiydi. Öğrencilerin sosyal sorumluluk projelerinde görev almadan önce ve sonrasında değerlendirilen Algılanan Empatik Öz-Yeterlik ve Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulundu. Proje sonrası öğrencilerin empatik öz-yeterlik ve sosyal öz-yeterlik düzeyleri öncesine göre daha yüksekti. Sonuç olarak, öğrencilerinin sosyal sorumluluk projelerinde görev almaları empatik ve sosyal öz-yeterlik algıları üzerinde olumlu etkiye sahipti.

Anahtar Kelimeler: Empatik öz-yeterlik; sosyal öz-yeterlik; sosyal sorumluluk projesi; öğrenci

ABSTRACT

In our study, it was aimed to determine the relationship between undergraduate students' participation in social responsibility projects and their empathic self-efficacy and social self-efficacy. It is a quasi-experimental research in a single-group pre-test-post-test design. The study was carried out between April 2022 and June 2022 with 82 students enrolled in social responsibility project courses in different undergraduate programs of a state university. Within the scope of the course, it was ensured that the students were distributed to groups of 6-7 people in a non-randomized way and they took part in the social responsibility project. Data were collected through the Participant Identification Form and the Perceived Empathic Self-Efficacy and Social Self-Efficacy Scale. 51.2% of the students were male and the mean age was 20.52±1.41. 41.5% were studying engineering and 75.6% were second year students. A significant difference was found between the Perceived Empathic Self-Efficacy and Social Self-Efficacy Scale mean scores, which were evaluated before and after the students took part in social responsibility projects. After the project, students' empathic self-efficacy and social self-efficacy levels were higher than before. As a result, students' involvement in social responsibility projects has a positive effect on their empathic and social self-efficacy perceptions.

Keywords: WEmpathic self-efficacy; project; social self-efficacy; social responsibility project; student

GİRİŞ

Öz-yeterlik, bireylerin gerçekleştirilmesi gereken bir olayı başarılı bir şekilde sonuçlandırabilmeleri için gerekli tüm adımları organize edebilme ve sırasıyla uygulayabilme yetenekleri hakkındaki görüş ve yargılarıdır. Öz-yeterlik kavramının her bir sonuca özgü ayrı ayrı (sosyal öz-yeterlik,

akademik öz-yeterlik, empatik öz-yeterlik) düzeylerinden bahsedilmektedir (1). Bunlardan birisi sosyal öz-yeterliktir. Bu kavram, kişilerarası ilişkilerle ilgili olarak iletişimi başlatmak, sürdürmek, olumlu ilişkiler kurabilmek, kendini topluma kabul ettirebilmek için gerekli yetenek, davranış ve beceriler olarak tanımlanmaktadır. Sosyal öz-yeterlik, bireylerin hayatı boyunca gerekli tüm becerileri sağlayabilmede gerekli temel yeterlik alanlarından biridir (2).

Sosyal öz-yeterlik bireylerin birçok davranışı üzerinde etkili olabilmektedir. Bunlara başta sosyal ilişkiler olmak üzere benlik algısı/saygısı, öğrenme kabiliyeti, problem çözme becerileri,

1-Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bartın, TÜRKİYE,

E-posta: sibel.alt@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-9392-2423

2-Prof. Dr., Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bartın, TÜRKİYE,

E-posta: scelik@bartin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2016-5828

3-Arş. Gör., Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bartın, TÜRKİYE,

E-posta: oucar@bartin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5710-5394

Gönderim Tarihi:03.03.2023 - Kabul Tarihi: 11.07.2024

akademik başarı ve stresle başa çıkabilme gibi örnekler verilebilir. Sosyal öz-yeterlik düzeyleri yüksek olan bireyler, kendilerini sosyal açıdan yetkin bir birey olarak algılar ve sosyal ilişkilerinde daha olumlu ilişkiler kurar. Ancak sosyal öz-yeterlik düzeyleri düşük olan bireyler, daha içe dönük yapıda olmakta, akademik başarı düzeyleri daha düşük ve sosyal ilişkilerinde daha olumsuz deneyimler yaşamaktadırlar (3).

Yükseköğretim kurumlarının amacı, öğrencileri yalnızca seçtikleri mesleğe hazırlamakla kalmayıp, aynı zamanda yurttaşlık bilincine sahip ve olumlu bir sosyal etki yaratan mezunlar yetiştirmektir (4). Sosyal öz yeterlik inancı güçlü bireylerin, stres düzeyi azalmakta, başarı ve iyilik durumu da artmaktadır (5). Bu nedenle, lisans programı öğrencilerinde öz yeterlik algılarının güçlenmesi klinik başarılarını ve stresle başa çıkma kabiliyetlerinde de etkili olmaktadır. Yapılan bir araştırmada, simülasyona dayalı uygulamanın hemşirelik öğrencilerinin iletişimi, empatisi ve öz-yeterliği üzerinde olumlu etkilerinin olduğu gözlemlenmiştir (6).

Empatik öz-yeterlik kavramı ise, bireylerin başkalarının duygularını anlayabilme, onların sevinç ve üzüntülerine ortak olabilme, empati kurabilme ve kendilerine bu anlamda inanç duyabilmeleri olarak tanımlanmaktadır (1,7). Sosyal ve empatik öz yeterlikleri güçlü olan lisans öğrencilerinin toplumun sorunlarını tanımlama, toplumu ilgilendiren olaylarda çözüm yolları arama, mesleki anlamda daha yetkin yetişmelerinde çok önemli olacağını düşünmekteyiz. Bu anlamda lisans müfredatında yer alan derslerde sosyal yeterlik konularının ele alınması, toplum ile empati kurabilme becerilerini geliştirici projelerde yer almalarının ulusal kalkınma ve toplumsal refah düzeyinde de uzun vadede yararlı olacağı şüphesizdir. Literatüre bakıldığında, kurumsal sosyal sorumluluk projeleri (SSP) üzerine yapılan araştırmaların bulunmasına rağmen ulusal ve uluslararası literatürde öğrencilerin içerisinde yer aldığı SSP ile ilgili yapılan araştırmalar oldukça azdır. Ancak öğrencilerin toplumun yararına hareket eden SSP'nde görev almalarının bireysel ve sosyal gelişimlerinde önemli olacağına inanmaktayız. Bu

nedenle, öncelikle bu tür projelerin, öğrencilerin empatik öz-yeterlik ve sosyal öz-yeterlikleri ile ilişkini inceleyen tanımlayıcı araştırmalara gereksinim vardır. Bu doğrultuda, araştırmamızın amacı, lisans programı öğrencilerinin SSP'de görev almaları ile empatik öz-yeterlik ve sosyal öz-yeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

GEREÇ-YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Araştırma, tek gruplu ön test-son test desende yarı deneysel nitelikte bir araştırmadır.

Araştırmanın Evren-Örnekleme

Araştırmanın bir devlet üniversitesinde öğrenim gören ve SSP dersine kayıtlı olan 91 öğrenci ile yürütülmesi planlandı. Araştırmaya dahil edilme kriterleri, SSP dersine kayıtlı olmak, en az bir adet SSP'de görev almak, dersi dönem sonunda başarı ile geçmek ve daha önce herhangi bir SSP'de görev almamaktır. Araştırma, dahil edilme kriterlerine göre 82 öğrenci ile Nisan 2022- Haziran 2022 tarihleri arasında tamamlandı.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, Katılımcı Tanılama Formu ve Algılanan Empatik Öz-Yeterlik ve Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeği ile toplandı.

Katılımcı Tanılama Formu: Öğrencilerin yaşını, cinsiyetini, sınıfını, uyruğunu, daha önce SSP'de görev alma durumunu belirlemeye yönelik beş adet soru ifadesinden oluşan formdur.

Algılanan Empatik Öz-Yeterlik ve Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeği: Di Giunta ve arkadaşları tarafından 2010 yılında geliştirilen ölçek 11 madde ve iki boyuttan oluşmakta ve 5'li likert tipte bir derecelendirme ölçeğidir (8). Ölçeğin birinci alt boyutu olan empatik öz-yeterlik boyutundan alınan yüksek puanlar, bireyin diğer insanların gereksinim ve duygularına empatik karşılık verebileceğine olan algısının da yüksek olacağını göstermektedir. İkinci alt boyut olan sosyal öz-yeterlik boyutundan alınan yüksek puanlar ise bireyin kişilerarası ilişkileri başlatma ve yönetme konularında kendisini yeterli olarak

algıladığını göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları İtalyan, Amerikan ve Bolivyalı örneklerde 0,66 ile 0,81 arasında değişmektedir. Ölçeğin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirliği Akın ve Başören tarafından 2015 yılında yapılmıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları empatik öz-yeterlik alt boyutu için 0,78, algılanan sosyal öz-yeterlik alt boyutu için 0,80 olarak bulunmuştur (1). Araştırmamızda toplam Cronbach alfa katsayısı 0,71 olarak tespit edildi.

Verilerin Toplanması

Üniversitenin farklı lisans programlarında, ‘Sosyal Sorumluluk Projesi’, ‘Sosyal Sorumluluk’ ve ‘Toplumsal Sorumluluk ve Sağlıklı Yaşam’ derslerine kayıtlı öğrencilere, SSP konusu belirleme ve proje aşamaları hakkında dersin sorumlu öğretim elemanı tarafından ‘Sosyal Sorumluluk’ ve ‘Proje Aşamaları ve Yürütülmesi’ konuları hakkında gerekli bilgiler ders kapsamında sunum yapılarak anlatıldı. Öğrenciler randomize olmayan bir şekilde 6-7 kişilik gruplara dağıtıldı. Her bir grup bir adet SSP planlandı. Her bir öğrencinin proje adımlarının her birinde en az bir adet görev olması sağlandı. Ayrıca öğrencilerden proje bitiminde projelerini sınıf ortamında sunmaları istendi. Bu nedenle ‘Proje Hazırlama ve Sunum Yapma Yönergesi’ hazırlanarak öğrencilere verildi. Proje çalışmalarına başlamadan önce öğrencilerden ön test amacıyla Tanılama Formu ve ‘Algılanan Empatik Öz-Yeterlik ve Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeği’ni doldurmaları istendi. Ders dönemi sonunda projelerini tamamlayan öğrenciler projelerini sınıf ortamında sunduktan sonra son test amacıyla ‘Algılanan Empatik Öz-Yeterlik ve Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeği’ni doldurdu. Veriler sınıf ortamında gürültüden uzak ve birbirleriyle etkileşimi sınırlandırılarak toplandı. Her öğrenci için ortalama 10-15 dakikada ölçeğin doldurulması tamamlandı.

Etik Açıklamalar

Araştırmaya başlamadan önce etik kurul onayı (25.03.2022 tarihli 2022-SBB-0107 numaralı) ve üniversiteden araştırma yapma

izni alındı. Katılım gönüllük esasına dayalı olup öğrencilere araştırmacılar tarafından gerekli sözlü bilgilendirmeler yapıldı, öğrencilerin bilgilendirilmiş gönüllü olur formu doldurmaları sağlandı.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler, SPSS 24.0 programında analiz edildi. Tanımlayıcı verilerin analizinde, frekans (n), yüzde (%), ortalama (mean), standart sapma (SD), çarpıklık (Çarp) ve basıklık (Bas) değerleri kullanıldı. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1 aralığında yer aldığı görüldü. Bu bulguya göre ölçüm puanlarının tek değişkenli normal dağılıma uygun olduğu saptandı. Değişkenlerin normal dağılıma uygun olan ölçüm puanları için, iki bağımsız grup karşılaştırma testlerinden bağımsız örneklem t-testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılma testlerinden Tek yönlü ANOVA testi, iki bağımlı grup karşılaştırma testlerinden eşleştirilmiş t-testi ve iki sayısal ölçüm arasındaki ilişkilerin yönü ve şiddetini incelemek için Pearson korelasyon testi uygulandı. İstatistiksel analiz bulgularını değerlendirmek için hata payı %5 olarak alındı ve $p < 0,05$ olan değerler istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Tablo 1’de öğrencilere ait tanımlayıcı bilgilere yer verildi. Öğrencilerin %73,2’si Türk uyruğuna sahip olup, yaş ortalaması $20,52 \pm 1,41$ ve %51,2’si erkektir. Öğrencilerin %41,5’i mühendislik, %40,1’i hemşirelik bölümünde okumakta ve %75,6’sı ikinci sınıf öğrencisidir.

Tablo 2’de öğrencilerin SSP öncesi ve sonrası Algılanan Empatik Öz-Yeterlik ve Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları arasındaki ilişki gösterildi. SSP öncesi ve sonrası analiz sonuçları karşılaştırıldığında, öğrencilerin empatik öz-yeterlik, sosyal öz-yeterlik alt boyut puan ortalamaları ile ölçek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu ($p < 0,001$). Hem alt boyutlara göre hem de toplam puan ortalamalarına bakıldığında, öğrencilerin SSP sonrası ölçekten aldıkları puanların yükseldiği tespit edildi.

Tablo 1. Öğrencilere ait tanımlayıcı bilgiler, Bartın 2022

Değişken	n	%
Cinsiyet		
Kadın	40	48,8
Erkek	42	51,2
Bölüm		
Hemşirelik	33	40,1
Biyoteknoloji	8	9,8
Mühendislik	34	41,5
Sosyoloji	7	8,6
Sınıf		
1. sınıf	20	24,4
2. sınıf	62	75,6
Uyruğu		
Türk	60	73,2
Yabancı	22	26,8
Yaş*	20,52±1,41	
Toplam	82	100

*Ortalama±standart sapma

Tablo 2. Öğrencilerin SSP öncesi ve sonrası ölçek toplam ve alt boyut puan ortalamaları, Bartın 2022

Algılanan Empatik Öz-Yeterlik ve Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeği		SSP Öncesi Ort±SD	SSP Sonrası Ort±SD	t	p ^a	%95 CI Min-Max
A l t B o y u t l a r	Empatik öz-yeterlik	3,33±0,39	4,13±0,37	-16,492	0,000*	[0,892, -0,100]
	Sosyal öz-yeterlik	4,13±0,60	5,29±0,43	-14,532	0,000*	[-1,327,-1,007]
Toplam Puan		3,32±0,29	4,18±0,26	-24,804	0,000*	[-0,928,-0,790]

SSP: Sosyal Sorumluluk Projesi, ^aEşleştirilmiş t testi, *p<0,001, CI: Confidence Interval (Güven aralığı)

Tablo 3'te öğrencilere ait tanımlayıcı özellikler ile SSP öncesi Algılanan Empatik Öz-Yeterlik ve Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldı. Öğrencilerin cinsiyet durumlarına göre SSP öncesi ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulundu (p<0,05). Kadın öğrencilerin ölçek puan ortalamaları erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksekti (3,38±0,26 e karşın 3,25±0,32, p=0,043). Ancak öğrencilerin diğer tanımlayıcı özellikleri ile SSP öncesi ölçek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktu (p>0,05).

Tablo 4'te öğrencilere ait tanımlayıcı özellikler ile SSP sonrası Algılanan Empatik Öz-Yeterlik ve Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldı. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ile SSP sonrası ölçek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktu (p>0,05).

Tablo 3. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ile SSP öncesi ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması, Bartın 2022

Değişken	Algılanan Empatik Öz-Yeterlik ve Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeği Ort±SD	İstatistiksel test	P	%95 CI Min-Max
Cinsiyet				
Kadın	3,38±0,26	2,056	0,043^a	[0,004,0,262]
Erkek	3,25±0,32			
Bölüm				
Hemşirelik	3,33±0,36	0,646	0,588 ^b	[3,255,3,386]
Biyoteknoloji	3,32±0,21			
Mühendislik	3,23±0,25			
Sosyoloji	3,39±0,31			
Sınıf				
1. sınıf	3,35±0,23	0,663	0,509 ^a	[-0,102,-0,204]
2. sınıf	3,30±0,31			
Uyruğu				
Türk	3,31±0,28	-0,336	0,737 ^a	[-0,174,-0,123]
Yabancı	3,33±0,33			
Yaş		-0,113	0,313 ^c	

^aBağımsız değişkenlerde t testi, ^bTek yönlü ANOVA testi, ^cPearson Korelasyon Analizi, CI: Confidence Interval (Güven aralığı)

Tablo 4. Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile SSP sonrası ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması, Bartın 2022

Değişken	Algılanan Empatik Öz-Yeterlik ve Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeği Ort±SD	İstatistiksel test	P	%95 CI Min-Max
Cinsiyet				
Kadın	4,19±0,28	0,447	0,656 ^a	[-0,091,-0,144]
Erkek	4,16±0,24			
Bölüm				
Hemşirelik	4,16±0,29	0,801	0,497 ^b	[4,121,4,238]
Biyoteknoloji	4,13±0,24			
Mühendislik	4,23±0,23			
Sosyoloji	4,25±0,27			
Sınıf				
1. sınıf	4,15±0,21	-0,567	0,572 ^a	[-0,176,-0,098]
2. sınıf	4,18±0,28			
Uyruğu				
Türk	4,16±0,26	-0,336	0,737 ^a	[-0,174,-0,123]
Yabancı	4,21±0,26			
Yaş		-0,056	0,616 ^c	

^aBağımsız değişkenlerde t testi, ^bTek yönlü ANOVA testi, ^cPearson Korelasyon Analizi, CI: Confidence Interval (Güven aralığı)

TARTIŞMA

Araştırmamızda, lisans programı öğrencilerinin dersleri kapsamında SSP’de görev almalarının, empatik öz-yeterlikleri ve sosyal öz-yeterlik düzeylerini olumlu yönde etkilediği tespit edildi. Dolayısıyla, bu tür etkinliklerin öğrencilerin eleştirel düşünme, toplum yararına hizmet edebilme, ekip çalışması yapabilme, farklı birimler/kurumlar ile işbirliği kurma gibi kişisel, mesleki ve sosyal becerilerini olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir.

Literatürde, özellikle lisans programı öğrencilerinin topluma hizmet uygulamaları etkinliklerinin, proje tabanlı öğrenmenin, sosyal sorumluluk projelerine katılımın öz-yeterlik, öz-etkililik ve sosyal becerileri üzerine etkilerinin araştırıldığı görülmektedir. Araştırmalarda öğrencilerin sosyal etkinliklerde yer almalarının öz-yeterlik, kişisel iletişim ve sosyal beceri gibi kişisel ve sosyal anlamda olumlu etkilerinden söz edilmektedir (9,10,11). Aynı zamanda, sosyal becerileri geliştirmeye yönelik bu etkinliklerin öğrencilerin akademik başarıları ve uyum sağlama becerilerini geliştirdiği de bildirilmektedir (9,12). Bizim araştırmamız da, literatür ile uyumlu olup SSP sonrası öğrencilerin sosyal öz-yeterlik düzeylerinin arttığı saptandı.

Topluma hizmet etkinliklerinin ve SSP’lerin bireylerin empati kurabilme becerisini arttırması yönünde çıktıları bulunmaktadır. Bir sistematik derlemede incelenen makalelerin çoğu, hizmet ederek öğrenmenin öğrencilerin empati duygusunu olumlu yönde etkilediği bildirilmiştir. Bu araştırmada, sağlık öğrencileri ile yapılan çalışmalar incelenmiş olup özellikle hasta bakımı konusunda deneyimsiz olan öğrencilerin klinik güven ve empati kurabilme becerisinde en büyük gelişmeyi yaşadıkları bildirilmiştir (13). Bir meta-analiz çalışmasında da, toplulukla doğrudan etkileşimin empatiyi arttıran ana faktör olduğu vurgulanmaktadır (4). Yükseköğretim kurumlarının sosyal düşünen mezunlar yetiştirme amacıyla ilişkili olarak öğrencilerin empati kurabilme becerilerini arttıracak faaliyetlerde bulunulması önemlidir. Araştırmamızda öncekilerle uyumlu olup SSP dersleri kapsamında yürütülen sosyal

sorumluluk etkinlikleri sonrası öğrencilerin, öncesine kıyasla empati duygularının daha olumlu yönde geliştiği görülmüştür. Bu nedenle, topluma ve meslek üyelerine katkı sağlamak amacıyla öğrencileri bu faaliyetlere yöneltecek ders ve ders dışı etkinlikler önem taşımaktadır.

Yaşlı bireylerin topluluk faaliyetlerine katılımı ile öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmada, öz-yeterlik düzeylerinin anlamlı oranda arttığı ve sağlık durumlarında iyileşmeler gözlemlendiği belirtilmiştir (14). Araştırmamızda üniversite öğrencilerinin de öz-yeterlik düzeylerinin SSP’den olumlu yönde etkilendiği görülmüştür. Toplumsal faaliyetlerin, her yaşta bireyin öz-yeterlik düzeylerini olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Ancak literatüre ve araştırma sonuçlarımıza ek olarak üniversite öğrencilerinin akademik, sağlık ve bireysel diğer faktörlere ilişkin etkilenme düzeyinin incelenmesi de yararlı olacaktır.

Nitel bir araştırmada, öğretmen adaylarının lisans eğitiminde aldıkları topluma hizmet uygulamaları dersinin sosyal becerileri ve öz yeterlilik düzeylerinin anlamlı olarak pozitif yönde etkilediği bildirilmiştir. Ancak araştırmadan, iyi planlanmamış ve yeterince önem verilmemiş uygulamaların öğrencilerin bireysel gelişimlerine katkı sağlamadığı da anlaşılmaktadır (9). Her ne kadar lisans öğrencilerinin dersler yoluyla topluma hizmet uygulamaları, SSP’lerde görev almaları sosyal/kişisel gelişimlerine olumlu katkılar sağlasa da bu derslerin iyi bir şekilde planlanması ve öğrencilerin ders dışı farklı etkinlikler yoluyla da desteklenmesi önemlidir.

Literatür taramasında çalışmaların daha çok, simülasyon ve hizmet tabanlı öğrenmenin öğrencilerin öz-yeterlik ve empati becerileri üzerine odaklandığı görülmektedir. Eksik olan konu lisans programlarında yürütülen dersler yoluyla ya da ders dışı yürütülen öğrenci SSP’lerinin öz-yeterlik ve empati üzerine etkileridir. Yükseköğretimin benimsemiş olduğu güncel eğitim stratejilerinde SSP’lerin önemi bilinmektedir. Bu nedenle sosyal içerikli topluma hizmet uygulamalarının etkilerini inceleyen araştırmalara literatürde yer verilmesi yararlı olacaktır.

SONUÇ

Yükseköğretim kurumunda öğrenim gören öğrencilerin SSP’de görev alması öğrencilerin sosyal öz-yeterlik ve empati becerilerini olumlu yönde etkilemiştir. Bu nedenle, kurumlarda öğrencilere yönelik düzenlenen ders veya ders dışı sosyal projelerin artırılması önerilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Güçlü Yanları

Araştırma sonuçlarımız, araştırmanın yapıldığı üniversitenin sadece lisans programı öğrencileri ile sınırlıdır. Bu nedenle araştırma verileri sadece ilgili üniversiteye genellenebilir. Ayrıca öğrencilerin randomize bir şekilde gruplara dağıtılmaması da sınırlılıkları arasındadır. Ancak araştırmamızda literatürden farklı olarak, toplumsal faaliyetler/etkinliklerden ziyade öğrencilerin SSP’lerde görev almaları sağlanarak, araştırmada yer alan öğrencilerde proje kültürünün de gelişmesi yönünde farkındalık sağlanmıştır. Yükseköğretim kurumlarında öğrencilerde proje kültürü yaygınlaştırılması için bu tür derslerin önemi büyüktür. Ayrıca ileriki araştırmalarda, SSP’lerin öğrencilerin akademik başarıları, bilişsel gelişimleri ve sağlık problemlerinde iyileşmeye etkisi açısından da incelenmesi yararlı olacaktır. Aynı zamanda, randomizasyon yapılarak grupların belirlendiği, birden fazla üniversitede önlisans ve lisans programı öğrencilerinin dahil edildiği araştırmalar ile bu sınırlılıklar ortadan kaldırılabilir ve araştırma sonuçları güçlendirilebilir.

Finansal Kaynak

Bu makale ile ilgili herhangi bir finansal kaynaktan yararlanılmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

1. Akin A, Başören M. Algılanan Empatik Öz-Yeterlik ve Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirliği. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2015; 4(2): 603-610.
2. Klassen R, Klassen JL. Self-efficacy beliefs of medical

- students: a critical review. *Perspect Med Educ*. 2018; 7:76-82.
3. Bourne MJ, Smeltzer SC, Kelly MM. Clinical teacher self-efficacy: A concept analysis. *Nurse Education in Practice*. 2021; 52(2021).
4. Gordon CS, Pink MA, Rosing H, Mizzi S. A systematic meta-analysis and meta-synthesis of the impact of service-learning programs on university students' empathy. *Educational Research Review*. 2022, 37. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2022.100490>.
5. Göğür S, Çevirme A. Hemşirelik öğrencilerinde öz yeterlik düzeyinin eğitim stresi üzerine etkisi. *HEAD* 2019; 16(4):306-312.
6. Li J, Li X, Gu L, et al. Effects of Simulation-Based Deliberate Practice on Nursing Students' Communication, Empathy, and Self-Efficacy. *J Nurs Eğit*. 2019; 58(12):681-689.
7. Collins L, Sicks S, Hass RW, et al. Profesyoneller arası öğrenci ilgi noktası aracılığıyla öz-yeterlik ve empati gelişimi. *Journal of Interprofessional Care*. 2021; 35(2): 320-323.doi: 10.1080/13561820.2020.1712337.
8. Di Giunta L, Eisenberg N, Kupfer A, Steca, P, Tramontano C, Caprara GV. Assessing perceived empathic and social self-efficacy across countries. *European Journal of Psychological Assessment*. 2010; 26(2): 77-86.
9. Çetinkaya M. Topluma hizmet uygulamaları etkinliklerinin öğretmen adaylarının sosyal becerileri ve öz yeterlik inanç düzeylerine etkisi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 2018; 8(3): 623-635.
10. Demirören M. Tıp Eğitimi ve Sosyal Sorumluluk. *STED*. 2019; 28(2): 137-144.
11. Tuğrul E, Denat Y. Proje tabanlı öğretimin öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve öz etkililik-öz yeterlik algısına etkisi. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci*. 2019; 11(3):273-80. doi: 10.5336/nurses.2018-63781.
12. Öteleş Ulukaya Ü, Ezer F. Sosyal bilgiler dersinde proje tabanlı öğrenme yönteminin etkisini belirlemeye yönelik bir çalışma. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 2020; 9(2): 855-871.
13. Lumish R, Simpkins S, Black J, Whittaker CF. Fostering empathy and self-efficacy in pharmacy students through service learning. *Currents in Pharmacy Teaching and Learning*. 2022; 14(4): 536-546. <https://doi.org/10.1016/j.cptl.2022.03.002>.
14. Nagao-Sato S, Akamatsu R, Karasawa M, et al. Associations between patterns of participation in community activities and social support, self-efficacy, self-rated health among community-dwelling older adults. *Journal of Psychiatric Research*. 2023; 157 (2023):82-87. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2022.11.023>.